

Warszawa, dnia 19 września 2018 r.

RZĄDOWE CENTRUM LEGISLACJI
WICEPREZES
Tomasz Dobrowolski

RCL.DPPRI.550.46/2018
Dot.: DUS.I.5000.6.2018.JK

Pani
Elżbieta Rafalska
Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

W związku z otrzymanym przy piśmie z dnia 3 września 2018 r. projektem ustawy o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, Rządowe Centrum Legislacji uprzejmie informuje, że do ww. projektu zgłasza następujące uwagi:

1. W art. 2 pkt 6 projektu w definicji „organu rentowego” podaje się, że jest to jedynie jednostka organizacyjna Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, właściwa do realizacji świadczeń. Tymczasem w art. 18 projektu w nadawanym nowym brzmieniu art. 75 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1938, z późn. zm.) jako podmioty obowiązane do zgłaszania do ubezpieczenia zdrowotnego osób pobierających emeryturę lub rentę albo (powinno być chyba „lub”) rodzicielskie świadczenie uzupełniające wymienia się oprócz jednostek organizacyjnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, także „właściwy organ emerytalny lub instytucję właściwą wypłacającą emeryturę lub rentę”, co nasuwa wątpliwość co do spójności ww. regulacji w zakresie wskazanych w nim organów (w szczególności w kontekście organów emerytalno-rentowych służb mundurowych). Podobna uwaga dotyczy zmienianego w ww. ustawie art. 85 ust. 9.
2. Zgodnie z art. 3 ust. 1 projektu rodzicielskie świadczenie uzupełniające przysługuje matce, która urodziła i wychowała lub wychowała co najmniej czworo dzieci, oraz ojcu, który wychował co najmniej czworo dzieci – w przypadku śmierci matki dzieci

albo porzucenia dzieci przez matkę. Proponowana regulacja, a tym samym zakres podmiotowy rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego, może budzić wątpliwości w kontekście nieprecyzyjności pojęcia „wychowała (wychował)”, jak też definicji dziecka zawartej art. 2 pkt 1 projektu. Biorąc bowiem pod uwagę, że definicja ta obejmuje także dzieci przysposobione, nie jest jasne, czy ww. art. 3 ust. 1 obejmowałby takie dzieci, w tym dzieci przysposobione np. przez rodzeństwo, które w wyniku przysposobienia staje się rodzicem adopcyjnym. Nie jest przy tym jasne pominięcie ojca, który zrezygnował z zatrudnienia i wychowywał co najmniej czworo dzieci, w przypadku gdy matka dzieci nie porzuciła ich ani nie umarła, a realizowała się w tym czasie zawodowo. Powyższe wątpliwości i niedookreśloność zakresu podmiotowego może powodować zarzut nierówności w zakresie prawa do przedmiotowego świadczenia.

3. W art. 3 ust. 3 projektu, jako wymóg brany pod uwagę przy przyznawaniu rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego, wskazuje się nieposiadanie dochodu zapewniającego niezbędne środki utrzymania albo posiadanie prawa do emerytury w wysokości niższej niż wysokość najniższej emerytury. Wobec nieprecyzyjności pierwszego z ww. kryteriów zasadne byłoby dookreślenie omawianej regulacji tak, by wymogiem było np. nieposiadanie dochodu zapewniającego niezbędne środki utrzymania, w szczególności prawa do emerytury w wysokości niższej niż wysokość najniższej emerytury.
4. W art. 3 ust. 5 projektu wskazano przypadki, kiedy świadczenie nie przysługuje, przy czym przypadki te nasuwają wątpliwości. W szczególności nie jest jasne, co należy rozumieć przez „długotrwałe zaprzestanie wychowania małoletnich dzieci” (art. 3 ust. 5 pkt 2 projektu), jak również czy wymienione przypadki skutkują nieprzyznaniem prawa do świadczenia, czy odebraniem prawa do świadczenia już przysługującego. Omawiana regulacja nie przesądza wszystkich nasuwających się na gruncie wskazanych przypadków wątpliwości, np. czy świadczenie może przysługiwać osobie, która przed przyznaniem świadczenia była (przez jaki okres?) tymczasowo aresztowana lub odbywała karę pozbawienia wolności lub przebywała w całodobowych placówkach odwykowych dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających. Co z przypadkiem, gdy osoba tymczasowo aresztowana okazała się niewinna? Czy po wyjściu na wolność osoba taka będzie mogła ubiegać się o świadczenie? Czy osoba tymczasowo aresztowana, która następnie odbywa karę pozbawienia wolności w systemie dozoru

elektronicznego, będzie mogła ubiegać się o świadczenie? Dodatkowo zasadne byłoby rozważenie „podziału” materii uregulowanej w ust. 6 tak, by wyodrębnić regulację, zgodnie z którą art. 5 ust. 3 nie miałyby zastosowania do osób odbywających karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

5. Z powyższą uwagą wiążą się wątpliwości dotyczące art. 3 ust. 6 projektu, zgodnie z którym „przepisu ust. 5 nie stosuje się do osób odbywających karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego oraz do osób, o których mowa w art. 2 i 3 ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych”. Nie jest przykładowo jasne, jak należy rozumieć, że „przepisu ust. 5 nie stosuje się” do ww. osób (czy to oznacza, że osobom tym świadczenie przysługuje nawet, jak nie spełniają warunków określonych w ust. 5?).
6. W art. 3 ust. 7 projektu nakłada się na osobę, o której mowa w ust. 5, oraz na dyrektora aresztu lub zakładu karnego lub placówki odwykowej obowiązek powiadomienia organu rentowego o tymczasowym aresztowaniu lub o odbywaniu kary pozbawienia wolności lub o przebywaniu w całodobowej placówce odwykowej. W związku z powyższym nasuwa się wątpliwość, czy osoby wymienione w ust. 5 (np. przebywające w areszcie), będą miały zapewnioną możliwość zrealizowania ww. obowiązku, jak również dlaczego projektowana ustawa nie przewiduje analogicznego obowiązku poinformowania organu rentowego o zmianie innych okoliczności mających wpływ na przyznanie prawa do świadczenia.
7. W art. 5 ust. 2 projektu proponuje się – w celu zapewnienia większej czytelności i precyzyjności regulacji - wyraźnie „rozpisać”, kiedy wniosek jest składany w jednostce organizacyjnej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a w jakim przypadku – w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. W związku z tym, że projektowana ustawa nie wyklucza podmiotowo służb mundurowych z zakresu jej stosowania, nie jest jasne „pominięcie” w projekcie regulacji, które wprost odnosiłyby się do przyznawania prawa do świadczenia funkcjonariuszom tych służb.
8. W art. 5 ust. 4 projektu wskazuje się, jakie dokumenty należy dołączyć do wniosku o ustalenie prawa do świadczenia. Zauważenia przy tym wymaga, że w odniesieniu do wymaganego zgodnie z omawianym przepisem wymogu dołączenia oświadczenia o sytuacji rodzinnej, majątkowej i materialnej nie dookreślono, jakie informacje dotyczące sytuacji rodzinnej miałyby znaleźć się w ww. oświadczeniu (art. 5 ust. 5 wskazuje jedynie zakres informacji dotyczących sytuacji majątkowej i materialnej,

który to zakres również wymaga doprecyzowania, np. informacja, czy wnioskodawca pozostaje w zatrudnieniu lub prowadzi inną działalność zarobkową – obecnie? a nie w okresie wychowywania dzieci?). Zasadne wydaje się przy tym, by w oświadczeniu znalazły się informacje potwierdzające spełnianie przesłanek branych pod uwagę przy przyznawaniu prawa do świadczenia, w tym spełnienie warunków, o których mowa w art. 3 ust. 5 i 6 projektu.

9. W art. 5 ust. 6 pkt 3 projektu doprecyzowania wymaga, o jakich zaświadczeniach, które potwierdzają wysokość innych (innych od czego?) świadczeń pobieranych przez wnioskodawcę jest mowa w tym przepisie.
10. W art. 6 ust. 2 projektu zasadne jest doprecyzowanie, że nie tylko przyznanie, ale także odmowa przyznania świadczenia następuje w drodze decyzji, co byłoby spójne z treścią ust. 3 w omawianym przepisie.
11. W art. 6 ust. 3 projektu zbędne jest zdanie drugie (w świetle regulacji zawartej w art. 11 projektu).
12. W art. 7 ust. 3 projektu proponuje się wyrazy „od dnia spełnienia warunku, o którym mowa w art. 3 ust. 3” zastąpić wyrazami „od dnia osiągnięcia wieku, o którym mowa w art. 3 ust. 3”.
13. W art. 7 ust. 4 dookreślenia wymaga zdanie drugie w brzmieniu „Do wypłaty świadczenia stosuje się odpowiednio przepisy emerytalne.”. Wymienione odesłanie do „odpowiedniego” stosowania przepisów emerytalnych jest bowiem nieprecyzyjne, a tym samym nie wiadomo, które konkretnie przepisy miałyby w omawianym przypadku zastosowanie, np. czy miałyby zastosowanie przepisy dotyczące wstrzymania wypłaty świadczenia.
14. W art. 7 ust. 7 projektu nie jest jasne, o ustaniu jakich „okoliczności” jest mowa w tym przepisie, co wymaga doprecyzowania. Wątpliwości budzi ponadto regulacja, zgodnie z którą organ rentowy potwierdza decyzją ustanie prawa do świadczenia (które ustaje, jeżeli ustaną okoliczności będące podstawą przyznania świadczenia). Biorąc pod uwagę obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wraz z odsetkami, zasadne jest, by osoba pobierająca świadczenie otrzymywała decyzję stwierdzającą ustanie prawa do świadczenia, a nie decyzję potwierdzającą z mocy prawa ustanie takiego prawa (wstecznie?).
15. W związku z art. 8 ust. 2 pkt 1 projektu brak przepisów materialnych dotyczących pouczenia, o którym mowa w tym przepisie.

16. W art. 8 ust. 5 projektu określa się, kiedy decyzja organu rentowego o zwrocie nienależnie pobranego świadczenia nie jest wydawana, przy czym brak przepisu stanowiącego, kiedy taka decyzja jest wydawana.
17. Zgodnie z art. 8 ust. 7 projektu odsetki są naliczane od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczenia do dnia spłaty. Zasadnym wydaje się jednak, by odsetki były naliczane od dnia otrzymania decyzji o zwrocie nienależnie pobranego świadczenia.
18. W art. 10 ust. 1 projektu zbędne jest stanowienie, że Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego realizuje zadania z zakresu świadczenia jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej.
19. W art. 14 projektu ustawy zawierającym zmianę ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2017 r. poz. 2336, z późn. zm.) w dodawanym pkt 11 w art. 36 proponuje się skreślenie wyrazu „przyznania” tak, by przepis ten miał szerszy zakres i obejmował nie tylko sprawy „przyznania” rodzicielskich świadczeń uzupełniających. Podobna uwaga dotyczy art. 16 projektu zawierającego nowelizację ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778, z późn. zm.).
20. Rozważenia wymaga ujednolicenie odesłania do przywoływanych w projekcie aktów normatywnych (przykładowo w art. 2 pkt 2 lit. c tiret dziesiąte występuje ogólne odesłanie w brzmieniu „w przepisach o ubezpieczeniu rolników”, podczas gdy w tiret jedenaste - odesłanie do konkretnej ustawy w brzmieniu „w ustawie z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2017 r. poz. 1368 oraz z 2018 r. poz. 1076)”).
21. W art. 2 pkt 3 projektu w definicji pojęcia „emerytur i rent” występuje sformułowanie w brzmieniu „określone w przepisach emerytalnych”, podczas gdy definicja „przepisów emerytalnych” (pod którymi należy rozumieć przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) jest wprowadzana dopiero w art. 2 pkt 7 projektu (tj. w dalszej części słowniczka). Tym samym ww. art. 2 pkt 3 projektu powinien posługiwać się odesłaniem do konkretnej ww. ustawy, a nie do dalej wprowadzonego skrótu.
22. Regulację zawartą w art. 4 projektu określającą cel świadczenia proponuje się (po przerehabowaniu) przenieść do art. 1 projektu.
23. W art. 5 ust. 3 pkt 1 projektu wymóg podania we wniosku o ustalenie prawa do świadczenia numeru PESEL albo numeru paszportu proponuje się zastąpić wymogiem

podania numeru PESEL, a dla osoby, która nie posiada numeru PESEL – numeru innego dokumentu potwierdzającego tożsamość.

24. W uzasadnieniu projektu skorygowania wymaga stwierdzenie, że „Ocena spełnienia ustawowych przesłanek oraz przyznanie świadczenia dokonywane będą (...) w sposób (...) dyskrecjonalny” (str. 3 uzasadnienia), jak również stwierdzenie, że „Przyznanie prawa do świadczenia będzie (...) uznaniowe” (str. 4 uzasadnienia). Dodatkowo na str. 4 uzasadnienia niespójny z treścią art. 7 ust. 2 projektu wydaje się fragment, zgodnie z którym „Wnioski o świadczenie będą składane do KRUS w sytuacjach, gdy osoba ubiegająca się o ww. świadczenie legitymuje się okresami rolniczego ubezpieczenia społecznego lub okresami pracy rolniczej, które są krótsze niż 25 lat i nie uprawniają do emerytury rolniczej.”.

Tomasz Dobrowolski
Wiceprezes
Rządowego Centrum Legislacji

/-podpisano bezpiecznym podpisem elektronicznym
weryfikowanym przy pomocy ważnego
kwalifikowanego certyfikatu/